

---

Vergaderjaar 2025–2026

---

**XIV**

**Wijziging van de begrotingsstaten  
van het Ministerie van Landbouw,  
Visserij, Voedselzekerheid en Na-  
tuur voor het jaar 2025 (suppletoi-  
re begroting september)**

**Nr. 2**

**MEMORIE VAN TOELICHTING**

## A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVoorstel

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2025 wijzigingen aan te brengen in:

- de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur;

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

F.M.Wiersma

## B. BEGROTINGSTOELICHTING

### 1 Leeswijzer

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

| Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen | Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen) | Technische mutaties (ondergrens in € miljoen) |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| < 50                                                           | 1                                                | 2                                             |
| => 50 en < 200                                                 | 2                                                | 4                                             |
| => 200 en < 1000                                               | 5                                                | 10                                            |
| => 1000                                                        | 10                                               | 20                                            |

### 2 Beleid

#### 2.1 Belangrijkste beleidsmatige mutaties

Tabel 2 Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2025 (Suppletoire begroting September) (bedragen x €1.000)

|                                            |   |                                       |               | Uitgaven 2025    |
|--------------------------------------------|---|---------------------------------------|---------------|------------------|
| Vastgestelde begroting 2025                |   |                                       |               | 4.774.112        |
| Stand 1e suppletoire begroting 2025        |   |                                       |               | 4.738.456        |
| Belangrijkste mutaties                     |   |                                       |               |                  |
|                                            |   |                                       | Artikelnummer |                  |
|                                            | 1 | Kasschuif Extensiveringsregeling      | 21            | – 206.000        |
|                                            | 2 | Kasschuif Lbv kleine sectoren         | 21            | – 32.362         |
|                                            | 3 | Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer | 22            | – 22.000         |
|                                            | 4 | Overige mutaties                      |               | – 147.873        |
| Stand suppletoire begroting september 2025 |   |                                       |               | <b>4.330.221</b> |

#### Toelichting

##### *Kasschuif Extensiveringsregeling*

De openstelling van de Extensiveringsregeling is vertraagd doordat de reactie van de Europese Commissie moest worden afgewacht. De regeling opent eind 2025. De eerste betalingen zullen daardoor begin 2026 plaatsvinden. Dat maakt deze schuif noodzakelijk.

##### *Kasschuif Lbv kleine sectoren*

Het budget voor de Lbv kleinere sectoren is opgehoogd bij 1e suppletoire begroting en wordt met een kasschuif van € 32,4 mln. naar 2026 hierbij in het juiste ritme geplaatst.

##### *Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer*

Voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) wordt € 22,0 mln. overgeboekt naar het Provinciefonds. Met deze overheveling wordt het tekort na herijking van beheerjaar 2024 gedekt.

Tabel 3 Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025 (Suppletoire begroting September) (bedragen x €1.000)

|                                     |   |                              |               | Ontvangsten 2025 |
|-------------------------------------|---|------------------------------|---------------|------------------|
| Vastgestelde begroting 2025         |   |                              |               | 74.297           |
| Stand 1e suppletoire begroting 2025 |   |                              |               | 193.117          |
| Belangrijkste mutaties              |   |                              |               |                  |
|                                     |   |                              | Artikelnummer |                  |
|                                     | 1 | Ontvangsten RVO              | 24            | 23.461           |
|                                     | 2 | Ottrekking reserve Apurement | 21            | 20.794           |
|                                     | 3 | Overige mutaties             |               | 6.260            |
| Stand suppletoire begroting         |   |                              |               | <b>243.632</b>   |

Tabel 3 Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025 (Suppletoire begroting September)  
(bedragen x €1.000)

| september 2025 | Ontvangsten 2025 |
|----------------|------------------|
|----------------|------------------|

**Toelichting**

*Ontvangsten RVO*

Dit betreft de afrekening door RVO over de uitvoering in 2024 van de door LVVN verstrekte opdrachten. Het is het saldo van de daadwerkelijke uitvoeringskosten ten opzichte van de financiering en enkele nog te verrekenen posten uit eerdere jaren.

*Onttrekking reserve Apurement*

Er wordt € 20,8 mln. aan de begrotingsreserve Apurement onttrokken. Deze middelen zijn bestemd voor een terugbetaling aan de Europese Commissie (EC). De terugvordering door de EC heeft betrekking op uitbetaalde EU subsidies in de jaren 2009 tot en met 2012 aan de producentenorganisatie FresQ.

### 3 Beleidsartikelen

#### 3.1 Artikel 21 Land- en tuinbouw

##### Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 21 Land- en tuinbouw (bedragen x € 1.000)

|                                                            | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art Verplichtingen</b>                                  | <b>1.872.461</b>                                                   | <b>- 410.760</b>                             | <b>1.461.701</b>                                      |
| .                                                          |                                                                    |                                              |                                                       |
| <b>Uitgaven</b>                                            | <b>2.265.711</b>                                                   | <b>- 255.342</b>                             | <b>2.010.369</b>                                      |
| <b>21. Land- en tuinbouw</b>                               | <b>2.265.711</b>                                                   | <b>- 255.342</b>                             | <b>2.010.369</b>                                      |
| <b>0</b>                                                   |                                                                    |                                              |                                                       |
| <i>Subsidies (regelingen)</i>                              | 1.997.153                                                          | - 240.291                                    | 1.756.862                                             |
| Sociaal economische positie boeren                         | 58.134                                                             | 20.159                                       | 78.293                                                |
| Duurzame veehouderij                                       | 1.645.311                                                          | - 245.348                                    | 1.399.963                                             |
| Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen          | 86.067                                                             | - 2.938                                      | 83.129                                                |
| Mestbeleid                                                 | 194.346                                                            | - 11.915                                     | 182.431                                               |
| Diergezondheid en dierenwelzijn                            | 4.670                                                              | - 861                                        | 3.809                                                 |
| Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking | 1.272                                                              | - 253                                        | 1.019                                                 |
| Integraal voedselbeleid                                    | 7.353                                                              | - 135                                        | 7.218                                                 |
| Doelsturing                                                | 0                                                                  | 1.000                                        | 1.000                                                 |
| <i>Leningen</i>                                            | 43.118                                                             | - 1.200                                      | 41.918                                                |
| Lening Investeringsfonds Duurzame Landbouw                 | 41.118                                                             | - 1.118                                      | 40.000                                                |
| Overige leningen                                           | 2.000                                                              | - 82                                         | 1.918                                                 |
| <i>Garanties</i>                                           | 1.805                                                              | 0                                            | 1.805                                                 |
| Verliesdeclaraties borgstellingsfaciliteit                 | 1.805                                                              | 0                                            | 1.805                                                 |
| <i>Opdrachten</i>                                          | 34.606                                                             | - 8.480                                      | 26.126                                                |
| Sociaal economische positie boeren                         | 7.362                                                              | - 2.873                                      | 4.489                                                 |
| Duurzame veehouderij                                       | 4.496                                                              | - 26                                         | 4.470                                                 |
| Mestbeleid                                                 | 93                                                                 | 0                                            | 93                                                    |
| Diergezondheid en dierenwelzijn                            | 15.285                                                             | - 6.174                                      | 9.111                                                 |
| Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking | 5.738                                                              | 624                                          | 6.362                                                 |
| Integraal voedselbeleid                                    | 1.632                                                              | - 31                                         | 1.601                                                 |
| <i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>                            | 17.711                                                             | - 5.140                                      | 12.571                                                |
| College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden    | 1.909                                                              | 0                                            | 1.909                                                 |
| Centrale Commissie Dierproeven                             | 2.340                                                              | - 2.340                                      | 0                                                     |
| Medebewind/voormalige product-schappen                     | 187                                                                | 0                                            | 187                                                   |
| Raad voor de Plantenrassen                                 | 1.544                                                              | 0                                            | 1.544                                                 |
| Keuringsdiensten                                           | 11.731                                                             | - 2.800                                      | 8.931                                                 |
| <i>Bijdrage aan medeoverheden</i>                          | 140.002                                                            | 0                                            | 140.002                                               |
| Specifieke uitkeringen                                     | 140.002                                                            | 0                                            | 140.002                                               |
| <i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>         | 11.320                                                             | 0                                            | 11.320                                                |
| FAO en overige contributies                                | 11.320                                                             | 0                                            | 11.320                                                |
| <i>Storting/onttrekking begrotingsreserve</i>              | 7.127                                                              | 0                                            | 7.127                                                 |
| Storting begrotingsreserve apurement                       | 3.500                                                              | 0                                            | 3.500                                                 |
| Storting begrotingsreserve borgstelling                    | 3.627                                                              | 0                                            | 3.627                                                 |
| <i>Bijdrage aan (andere) begrotings-hoofdstukken</i>       | 12.869                                                             | - 231                                        | 12.638                                                |
| Diergezondheidsfonds                                       | 12.869                                                             | - 231                                        | 12.638                                                |
| <b>Ontvangsten</b>                                         | <b>42.865</b>                                                      | <b>22.074</b>                                | <b>64.939</b>                                         |

**Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 21 Land- en tuinbouw (bedragen x € 1.000)**

|  | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|--|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|  |                                                                    |                                              |                                                       |

**Tabel 5 Uitsplitsing ontvangsten artikel 21 Land- en tuinbouw (bedragen x € 1.000)**

|                                                            | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art Ontvangsten</b>                                     | <b>42.865</b>                                                      | <b>22.074</b>                                | <b>64.939</b>                                         |
| .                                                          |                                                                    |                                              |                                                       |
| <b>21. Land- en tuinbouw 0</b>                             | <b>42.865</b>                                                      | <b>22.074</b>                                | <b>64.939</b>                                         |
| <i>Ontvangsten</i>                                         | <i>42.865</i>                                                      | <i>22.074</i>                                | <i>64.939</i>                                         |
| Sociaal economische positie boeren                         | 245                                                                | 0                                            | 245                                                   |
| Agroketens                                                 | 2.013                                                              | 285                                          | 2.298                                                 |
| Mestbeleid                                                 | 12.209                                                             | 0                                            | 12.209                                                |
| Garanties                                                  | 1.800                                                              | 0                                            | 1.800                                                 |
| Diergezondheid en dierenwelzijn                            | 11.600                                                             | 0                                            | 11.600                                                |
| Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking | 12.698                                                             | 533                                          | 13.231                                                |
| Onttrekkingen begrotingsreserves                           | 0                                                                  | 21.256                                       | 21.256                                                |
| ZBO's/RWT's                                                | 2.300                                                              | 0                                            | 2.300                                                 |

## Toelichting

### Uitgaven

#### Subsidies

##### *Sociaal economische positie boeren*

Het budget voor sociaal economische positie boeren wordt in totaal met € 20,2 mln. verhoogd, het betreft het saldo van diverse verhogingen en verlagingen. De belangrijkste mutatie betreft een toevoeging van € 20,8 mln. uit de begrotingsreserve Apurement. Deze middelen zijn bestemd voor een terugbetaling aan de Europese Commissie (EC). De terugbetaling door de EC heeft betrekking op uitbetaalde EU subsidies in de jaren 2009 tot en met 2012 aan de producentenorganisatie FresQ. Het gaat om een tweede tranche, bij 2e suppletoire begroting 2024 is hiervoor reeds € 22,7 mln. aan de begrotingsreserve Apurement onttrokken.

##### *Duurzame veehouderij*

Het budget voor duurzame veehouderij wordt in 2025 met € 245,3 mln. verlaagd. Dit betreft hoofdzakelijk de Extensiveringsregeling en de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) voor kleinere sectoren. De openstelling van de Extensiveringsregeling is vertraagd omdat de reactie van de Europese Commissie moest worden afgewacht, daarom wordt € 206,0 mln. uit 2025 naar de jaren 2026-2029 geschoven. Het budget voor de Lbv kleinere sectoren is opgehoogd bij 1e suppletoire begroting en wordt met een kasschuif van € 32,4 mln. naar 2026 hierbij in het juiste ritme geplaatst.

##### *Mestbeleid*

Het budget voor mestbeleid wordt verlaagd met in totaal € 11,9 mln. in 2025. De subsidieregeling voor hygiënisatie en korrelaars wordt in 2025 opengesteld maar zal volledig in 2026 worden beschikt en betaald, daarom wordt € 7,5 mln. aan middelen doorgeschoven. Ook wordt € 2,0 mln. bedoeld voor doelsturingssystematiek voor waterkwaliteit ondergebracht bij *Doelsturing*. Hiervan wordt € 1,0 mln. naar 2026 geschoven.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

*Centrale Commissie Dierproeven*

De bijdrage aan de Centrale Commissie Dierproeven (CCD) loopt via de bijdrage aan RVO op artikel 24 van de LVVN-begroting en wordt jaarlijks overgeheveld. Daardoor daalt het beschikbare budget hier met € 2,3 mln.

**Ontvangsten**

*Onttrekkingen begrotingsreserves*

Er wordt in totaal € 21,2 mln. aan de begrotingsreserve Apurement onttrokken, deze reserve is bestemd voor eventuele correcties vanuit de EC vanwege niet EU-conforme uitvoering van EU-subsidieregelingen. Deze onttrekking wordt conform begrotingsregels als ontvangst op de begroting ingeboekt. Het grootste deel van deze middelen (€ 20,8 mln.) is bestemd voor een terugvordering vanuit de EC zoals hierboven onder subsidies Sociaal economische positie boeren is toegelicht.

### 3.2 Artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken

#### Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken (bedragen x € 1.000)

|                                                            | Stand eerste sup-<br>pletoire begroting<br>(incl. amendemen-<br>ten en NvW) (1) | Mutaties suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (2) | Stand suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (3) = (1) + (2) |
|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Art Verplichtingen</b>                                  | <b>634.091</b>                                                                  | <b>- 115.893</b>                                     | <b>518.198</b>                                                |
| .                                                          |                                                                                 |                                                      |                                                               |
| <b>Uitgaven</b>                                            | <b>1.057.841</b>                                                                | <b>- 128.200</b>                                     | <b>929.641</b>                                                |
| <b>22. Natuur, visserij en gebiedsgericht wer-<br/>ken</b> | <b>1.057.841</b>                                                                | <b>- 128.200</b>                                     | <b>929.641</b>                                                |
| <i>Subsidies (regelingen)</i>                              | 154.999                                                                         | - 57.661                                             | 97.338                                                        |
| Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversi-<br>teit        | 9.218                                                                           | - 335                                                | 8.883                                                         |
| Natuur en Biodiversiteit op land                           | 117.268                                                                         | - 59.644                                             | 57.624                                                        |
| Beheer Kroondomeinen                                       | 753                                                                             | 0                                                    | 753                                                           |
| Duurzame visserij                                          | 12.819                                                                          | 4.423                                                | 17.242                                                        |
| Overige stelsel activiteiten                               | 12.541                                                                          | - 1.351                                              | 11.190                                                        |
| Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren                     | 2.400                                                                           | - 754                                                | 1.646                                                         |
| <i>Leningen</i>                                            | 20.795                                                                          | 0                                                    | 20.795                                                        |
| Leningen rente en aflossing                                | 20.795                                                                          | 0                                                    | 20.795                                                        |
| <i>(Schade)vergoeding</i>                                  | 7.383                                                                           | - 5.783                                              | 1.600                                                         |
| Vermaatschappelijking natuur en biodiversi-<br>teit        | 7.383                                                                           | - 5.783                                              | 1.600                                                         |
| <i>Opdrachten</i>                                          | 116.031                                                                         | - 43.239                                             | 72.792                                                        |
| Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversi-<br>teit        | 6.365                                                                           | - 997                                                | 5.368                                                         |
| Natuur en Biodiversiteit op land                           | 59.540                                                                          | - 20.793                                             | 38.747                                                        |
| Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren                     | 15.451                                                                          | - 372                                                | 15.079                                                        |
| Duurzame visserij                                          | 28.693                                                                          | - 20.454                                             | 8.239                                                         |
| Internationale Samenwerking                                | 2.909                                                                           | - 531                                                | 2.378                                                         |
| Klimaatimpuls Natuur en Biodiversiteit                     | 3.073                                                                           | - 92                                                 | 2.981                                                         |
| <i>Bijdrage aan agentschappen</i>                          | 83.063                                                                          | - 20.157                                             | 62.906                                                        |
| Rijkswaterstaat                                            | 14.879                                                                          | 0                                                    | 14.879                                                        |
| Rijksvastgoedbedrijf                                       | 67.500                                                                          | - 20.150                                             | 47.350                                                        |
| Overige agentschappen                                      | 684                                                                             | - 7                                                  | 677                                                           |
| <i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>                            | 34.848                                                                          | 353                                                  | 35.201                                                        |
| Staatsbosbeheer                                            | 33.671                                                                          | 140                                                  | 33.811                                                        |
| Overige ZBO's                                              | 1.177                                                                           | 213                                                  | 1.390                                                         |
| <i>Bijdrage aan medeoverheden</i>                          | 638.881                                                                         | - 1.713                                              | 637.168                                                       |
| Caribisch Nederland                                        | 979                                                                             | 0                                                    | 979                                                           |
| Specifieke uitkering                                       | 637.902                                                                         | - 1.713                                              | 636.189                                                       |
| <i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>         | 1.841                                                                           | 0                                                    | 1.841                                                         |
| Internationale Samenwerking                                | 1.841                                                                           | 0                                                    | 1.841                                                         |
| <b>Ontvangsten</b>                                         | <b>114.934</b>                                                                  | <b>127</b>                                           | <b>115.061</b>                                                |

Tabel 7 Uitsplitsing ontvangsten artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken (bedragen x € 1.000)

|                                                            | Stand eerste sup-<br>pletoire begroting<br>(incl. amendemen-<br>ten en NvW) (1) | Mutaties suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (2) | Stand suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (3) = (1) + (2) |
|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Art Ontvangsten</b>                                     | <b>114.934</b>                                                                  | <b>127</b>                                           | <b>115.061</b>                                                |
| .                                                          |                                                                                 |                                                      |                                                               |
| <b>22. Natuur, visserij en gebiedsgericht wer-<br/>ken</b> | <b>114.934</b>                                                                  | <b>127</b>                                           | <b>115.061</b>                                                |
| <i>Ontvangsten</i>                                         | 114.934                                                                         | 127                                                  | 115.061                                                       |
| Landinrichtingsrente                                       | 19.641                                                                          | 0                                                    | 19.641                                                        |

**Tabel 7 Uitsplitsing ontvangsten artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken (bedragen x € 1.000)**

|                            | Stand eerste sup-<br>pletoire begroting<br>(incl. amendemen-<br>ten en NvW) (1) | Mutaties suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (2) | Stand suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (3) = (1) + (2) |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| Verkoop gronden            | 1.000                                                                           | 57                                                   | 1.057                                                         |
| Overige ontvangsten natuur | 85.537                                                                          | 70                                                   | 85.607                                                        |
| Duurzame visserij          | 8.756                                                                           | 0                                                    | 8.756                                                         |

## **Toelichting**

### **Uitgaven**

#### **Subsidies**

##### *Natuur en Biodiversiteit op land*

Het subsidiebudget voor Natuur en Biodiversiteit op land wordt in totaal met € 59,6 mln. verminderd. De belangrijkste onderliggende mutaties worden hieronder toegelicht. Voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) wordt € 22,0 mln. overgeboekt naar het Provinciefonds. Met deze overheveling wordt het tekort na herijking van beheerjaar 2024 gedekt. Daarnaast wordt € 15,0 mln. voor het ANLb doorgeschoven naar 2027 in afwachting van verdere besluitvorming. Voor de Natuurherstelverordening wordt € 7,7 mln. doorgeschoven naar latere jaren door vertraging in de uitvoering als gevolg van capaciteitsgebrek bij medeoverheden en vertraging in de oplevering van onderzoeksresultaten. Verder wordt € 6,0 mln. aan maatwerkbudget voor de aanpak piekbelasting doorgeschoven naar 2027. Er zijn minder aanmeldingen van ondernemers ontvangen dan verwacht, vermoedelijk hangt dit onder andere samen met stagnerende vergunningsverlening als gevolg van de uitspraak van de Raad van State over intern salderen (december 2025). Maatwerktrajecten hebben daarnaast een lange doorlooptijd. Ook wordt er € 4,4 mln. doorgeschoven naar 2026 om de middelen voor de samenwerking in veenweidegebieden in het juiste ritme te zetten. Tot slot wordt er € 3,3 mln. doorgeschoven naar 2026 om de middelen voor de regeling versneld natuurherstel in het juiste kasritme te zetten.

#### **Opdrachten**

##### *Natuur en Biodiversiteit op land*

Het opdrachtenbudget voor Natuur en Biodiversiteit op land wordt in totaal met € 20,8 mln. verminderd. Het betreft de som van diverse kleinere en technische mutaties. De grootste mutaties worden hieronder toegelicht. Voor de uitvoering van de Landelijke Aanpak Wolven wordt € 4,5 mln. naar het Provinciefonds overgeboekt. Het betreft een eerste tranche aan middelen voor het opzetten van een landelijk informatiepunt en voor provinciale subsidies voor wolfwerende rasters. Daarnaast wordt € 3,7 mln. budget voor ondernemingsplannen naar 2027 geschoven. Deze middelen kunnen op dit moment niet worden besteed omdat voor bijna alle plannen natuurvergunningen randvoorwaardelijk zijn. Provincies hebben aangegeven tijdelijk geen natuurvergunningen te verstrekken naar aanleiding van de hierboven benoemde uitspraak van de Raad van State. Verder wordt € 2,5 mln. naar artikel 23 overgeheveld voor het verlenen van subsidies in het kader van kennisontwikkeling voor natuurbeheer. Voor de bestrijding van invasieve exoten wordt € 2,2 mln. naar het Provinciefonds overgeboekt. Tot slot wordt € 2,0 mln. budget voor PAS-melders doorgeschoven naar 2028. Naar verwachting zal dan extra zaakbegeleiding nodig zijn voor PAS-melders omdat maatregelen die nu worden genomen in het PAS-dossier de komende twee jaren juridisch zullen worden getoetst.

##### *Duurzame visserij*

Het budget voor Duurzame visserij wordt met een bedrag van € 20,5 mln. verminderd. Het betreft een optelsom van diverse technische mutaties.

De grootste mutatie is een technische correctie van € 10,0 mln. van dit instrument naar het subsidie-instrument voor duurzame visserij. Daarnaast wordt voor Wind op Zee € 6,8 mln. aan middelen vanuit het Klimaatfonds voor toekomstbestendige visserij naar de begroting van het Klimaatfonds overgeheveld.

#### Bijdrage aan agentschappen

##### *Rijksvastgoedbedrijf*

Het budget voor de Nationale Grondbank wordt met € 20,0 mln. verlaagd wegens vertraging in de uitvoering van aankooptrajecten. Deze middelen worden doorgeschoven naar 2027. Er zijn momenteel voldoende aankooptrajecten onderhanden om in 2027 uitputting van de middelen te realiseren.

### 3.3 Artikel 23 Kennis en innovatie

#### Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 23 Kennis en innovatie (bedragen x € 1.000)

|                                                     | Stand eerste supple-<br>toire begroting (incl.<br>amendementen en<br>NvW) (1) | Mutaties suppletoire<br>begroting september<br>(2) | Stand suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (3) = (1) + (2) |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Art Verplichtingen</b>                           | <b>451.670</b>                                                                | <b>– 81.827</b>                                    | <b>369.843</b>                                                |
| .                                                   |                                                                               |                                                    |                                                               |
| <b>Uitgaven</b>                                     | <b>430.343</b>                                                                | <b>– 34.055</b>                                    | <b>396.288</b>                                                |
| <b>23. Kennis en innovatie</b>                      | <b>430.343</b>                                                                | <b>– 34.055</b>                                    | <b>396.288</b>                                                |
| <b>0</b>                                            |                                                                               |                                                    |                                                               |
| <i>Subsidies (regelingen)</i>                       | 258.562                                                                       | – 39.955                                           | 218.607                                                       |
| Beleidsondersteunend onderzoek                      | 50.163                                                                        | 5.408                                              | 55.571                                                        |
| Missiegedreven topsectoren- en innovatie-<br>beleid | 49.832                                                                        | – 723                                              | 49.109                                                        |
| Kennisverspreiding en groen onderwijs               | 158.567                                                                       | – 44.640                                           | 113.927                                                       |
| <i>Opdrachten</i>                                   | 19.942                                                                        | – 1.611                                            | 18.331                                                        |
| Kennisontwikkeling en innovatie                     | 19.942                                                                        | – 1.611                                            | 18.331                                                        |
| <i>Bijdrage aan agentschappen</i>                   | 13.980                                                                        | 4.676                                              | 18.656                                                        |
| Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Mili-<br>eu  | 13.980                                                                        | 4.676                                              | 18.656                                                        |
| <i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>                     | 137.859                                                                       | 2.835                                              | 140.694                                                       |
| Wageningen Research                                 | 137.859                                                                       | 2.835                                              | 140.694                                                       |
| <b>Ontvangsten</b>                                  | <b>7.474</b>                                                                  | <b>2.800</b>                                       | <b>10.274</b>                                                 |

Tabel 9 Uitsplitsing ontvangsten artikel 23 Kennis en innovatie (bedragen x € 1.000)

|                                 | Stand eerste supple-<br>toire begroting (incl.<br>amendementen en<br>NvW) (1) | Mutaties suppletoire<br>begroting september<br>(2) | Stand suppletoire<br>begroting septem-<br>ber (3) = (1) + (2) |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Art Ontvangsten</b>          | <b>7.474</b>                                                                  | <b>2.800</b>                                       | <b>10.274</b>                                                 |
| .                               |                                                                               |                                                    |                                                               |
| <b>23. Kennis en innovatie</b>  | <b>7.474</b>                                                                  | <b>2.800</b>                                       | <b>10.274</b>                                                 |
| <b>0</b>                        |                                                                               |                                                    |                                                               |
| <i>Ontvangsten</i>              | 7.474                                                                         | 2.800                                              | 10.274                                                        |
| Kennisontwikkeling en innovatie | 7.474                                                                         | 2.800                                              | 10.274                                                        |

#### Toelichting

##### Verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt in 2026 per saldo verlaagd met € 81,8 mln. Deze daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door ontstane vertraging in het afgeven van beschikkingen bij de Nationaal Groeifonds-projecten Holomicrobioom (€ 29,0 mln) en RE-GE-NL (€ 54,2 mln).

##### Uitgaven

##### Subsidies

##### *Beleidsondersteunend onderzoek*

Het subsidiebudget voor Beleidsondersteunend onderzoek wordt verhoogd met € 5,4 mln. Het betreft diverse kleinere bijdragen vanuit andere beleidsartikelen aan onderzoeksprojecten van Wageningen Research (WR). De grootste hiervan betreft een bijdrage van € 2,0 mln. aan WR-projecten voor de integrale aanpak veehouderij.

#### Kennisverspreiding en groen onderwijs

Het subsidiebudget voor Kennisverspreiding en groen onderwijs wordt per saldo verlaagd met € 44,6 mln. Het betreft veel, met name kleinere, mutaties waarvan de grootste hieronder worden toegelicht. Voor de Nationaal Groeifonds -projecten Holomicrobioom en RE-GE-NL wordt respectievelijk € 13,3 mln. en € 10,4 mln. doorgeschoven naar later jaren als gevolg van vertraging in het verstrekken van beschikkingen. Bij RE-GE-NL geldt dat de selectie van deelnemers langer heeft geduurd dan initieel voorzien, bij het project Holomicrobioom duurt de opstartfase langer dan gepland. Voor het Nationaal Kennisprogramma Stikstof (NKS) wordt € 7,5 mln. doorgeschoven naar 2026 om de continuïteit van het programma te waarborgen.

### 3.4 Artikel 24 Uitvoering en toezicht

**Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 24 Uitvoering en toezicht (bedragen x € 1.000)**

|                                         | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art Verplichtingen</b>               | <b>715.845</b>                                                     | <b>12.750</b>                                | <b>728.595</b>                                        |
| .                                       |                                                                    |                                              |                                                       |
| <b>Uitgaven</b>                         | <b>715.845</b>                                                     | <b>12.750</b>                                | <b>728.595</b>                                        |
| <b>24. Uitvoering en toezicht</b>       | <b>715.845</b>                                                     | <b>12.750</b>                                | <b>728.595</b>                                        |
| 0                                       |                                                                    |                                              |                                                       |
| <i>Bijdrage aan agentschappen</i>       | <i>715.845</i>                                                     | <i>12.750</i>                                | <i>728.595</i>                                        |
| Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit | 365.709                                                            | 2.554                                        | 368.263                                               |
| Rijksdienst voor Ondernemend Nederland  | 350.136                                                            | 10.196                                       | 360.332                                               |
| <b>Ontvangsten</b>                      | <b>23.700</b>                                                      | <b>23.461</b>                                | <b>47.161</b>                                         |

**Tabel 11 Uitsplitsing ontvangsten artikel 24 Uitvoering en toezicht (bedragen x € 1.000)**

|                                   | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art Ontvangsten</b>            | <b>23.700</b>                                                      | <b>23.461</b>                                | <b>47.161</b>                                         |
| .                                 |                                                                    |                                              |                                                       |
| <b>24. Uitvoering en toezicht</b> | <b>23.700</b>                                                      | <b>23.461</b>                                | <b>47.161</b>                                         |
| 0                                 |                                                                    |                                              |                                                       |
| <i>Ontvangsten</i>                | <i>23.700</i>                                                      | <i>23.461</i>                                | <i>47.161</i>                                         |
| Agentschappen en overig           | 23.700                                                             | 23.461                                       | 47.161                                                |

#### Toelichting

##### Uitgaven

Bijdrage aan agentschappen

##### Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Het budget voor de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt per saldo € 10,2 mln. verhoogd. Vanaf verschillende beleidsartikelen is budget toegevoegd ten behoeve van de uitvoeringskosten van verschillende opdrachten zoals grotendeels in het Jaarplan LVVN-RVO is vastgelegd. De grootste overhevelingen betreffen € 3,9 mln. voor de uitvoering van het Programma Bedrijfsgerichte Doelsturing, € 2,9 mln. voor de uitvoering van de Centrale Commissie Dierproeven en € 1,1 mln. voor de uitvoering van Identificatie en Registratie Dieren.

Daarnaast wordt de ontvangst van de RVO afrekening 2024, die hieronder wordt toegelicht, toegevoegd aan de uitgaven en direct doorgeschoven naar latere jaren om voorziene tekorten in die jaren te dempen. Het saldo

van deze mutaties is € 0. Daardoor is deze mutatie niet zichtbaar in de budgettaire tabel.

### **Ontvangsten**

#### *Agentschappen en overig*

De ontvangsten zijn met € 23,5 mln. verhoogd. Dit gehele bedrag betreft de afrekening door RVO over de uitvoering in 2024 van de door LVVN versterkte opdrachten. Dit is het saldo van de gerealiseerde uitvoeringskosten ten opzichte van de geleverde financiering uit LVVN en enkele nog te verrekenen posten uit eerdere jaren.

## 4 Niet-beleidsartikelen

### 4.1 Artikel 50 Apparaat

Tabel 12 Artikel 50 Apparaat (Bedragen x € 1.000)

|                                      | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art. Verplichtingen</b>           | <b>260.713</b>                                                     | <b>- 862</b>                                 | <b>259.851</b>                                        |
| <b>Uitgaven</b>                      | <b>260.713</b>                                                     | <b>- 862</b>                                 | <b>259.851</b>                                        |
| <b>50.0 Apparaat</b>                 | <b>260.713</b>                                                     | <b>- 862</b>                                 | <b>259.851</b>                                        |
| <i>Personele uitgaven</i>            | <i>208.163</i>                                                     | <i>- 3.108</i>                               | <i>205.055</i>                                        |
| Eigen personeel                      | 197.848                                                            | - 4.362                                      | 193.486                                               |
| Externe inhuur                       | 7.986                                                              | 1.202                                        | 9.188                                                 |
| Overige personele uitgaven           | 2.329                                                              | 52                                           | 2.381                                                 |
| <i>Materiële uitgaven</i>            | <i>52.550</i>                                                      | <i>2.246</i>                                 | <i>54.796</i>                                         |
| Bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU) | 9.002                                                              | - 2.194                                      | 6.808                                                 |
| SSO DICTU                            | 19.728                                                             | 5.119                                        | 24.847                                                |
| Overige materiële uitgaven           | 23.820                                                             | - 679                                        | 23.141                                                |
| <b>Ontvangsten</b>                   | <b>4.144</b>                                                       | <b>2.053</b>                                 | <b>6.197</b>                                          |

Tabel 13 Uitsplitsing ontvangsten artikel 50 Apparaat (Bedragen x € 1.000)

|                         | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|-------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art. Ontvangsten</b> | <b>4.144</b>                                                       | <b>2.053</b>                                 | <b>6.197</b>                                          |
| <b>50.0 Apparaat</b>    | <b>4.144</b>                                                       | <b>2.053</b>                                 | <b>6.197</b>                                          |
| <i>Ontvangsten</i>      | <i>4.144</i>                                                       | <i>2.053</i>                                 | <i>6.197</i>                                          |
| Ontvangsten             | 4.144                                                              | 2.053                                        | 6.197                                                 |

#### Toelichting

##### Uitgaven

##### *Eigen personeel*

Het budget voor Eigen personeel is met € 4,4 mln verlaagd. Deze middelen waren gereserveerd voor Werk naar Werk (en de reorganisatie) en zijn doorgeschoven naar de jaren 2026 t/m 2030. In 2023 en 2024 zijn middelen voor de Reorganisatie van LVVN beschikbaar gesteld. Dit proces loopt forse vertraging op, het Voorlopige organisatiebesluit (VOB) is uitgesteld, hierdoor zijn middelen voor onder andere van Werk naar Werk nog niet uitgeput, maar de verwachting is dat deze nog wel in latere jaren nodig zijn.

##### *SSO DICTU*

Het budget voor SSO DICTU is met circa € 5,1 mln. opgehoogd. Er zijn onder andere middelen naar het instrument Bijdrage DICTU overgeheveld voor opdrachten die DICTU voor het ministerie van LVVN en EZ/KGG gaat uitvoeren onder meer voor de vervanging van Oracle Fushion, een project voor dataplatformen, het inrichten van Staatsgeheime werkplekken en ten behoeve van een pilot op het gebied van Artificial Intelligence.

## 4.2 Artikel 51 Nog onverdeeld

Tabel 14 Artikel 51 Nog onverdeeld (Bedragen x € 1.000)

|                           | Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1) | Mutaties suppletoire begroting september (2) | Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2) |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Art Verplichtingen</b> | <b>8.003</b>                                                       | <b>– 2.526</b>                               | <b>5.477</b>                                          |
| .                         |                                                                    |                                              |                                                       |
| <b>Uitgaven</b>           | <b>8.003</b>                                                       | <b>– 2.526</b>                               | <b>5.477</b>                                          |
| <b>51. Nog onverdeeld</b> | <b>8.003</b>                                                       | <b>– 2.526</b>                               | <b>5.477</b>                                          |
| 0                         |                                                                    |                                              |                                                       |
| <i>Nog onverdeeld</i>     | <i>8.003</i>                                                       | <i>– 2.526</i>                               | <i>5.477</i>                                          |
| Loonbijstelling           | 228                                                                | 0                                            | 228                                                   |
| Nog te verdelen           | 7.775                                                              | – 2.526                                      | 5.249                                                 |
| <b>Ontvangsten</b>        | <b>0</b>                                                           | <b>0</b>                                     | <b>0</b>                                              |

### Toelichting

Dit artikel is een administratief begrotingstechnisch artikel. Dit betekent dat er geen daadwerkelijke uitgaven ten laste van artikel 51 worden gedaan. Vanuit dit artikel vinden overboekingen van loon- en prijsbijstelling naar de loon- en prijsgevoelige artikelen binnen de begroting plaats. Ook worden er taakstellingen of middelen die nog niet aan de beleidsartikelen zijn toegevoegd op dit artikel geplaatst.

De mutatie van € 2,5 mln. heeft te maken met het doorschuiven van een reservering naar 2026.

## **5 Agentschappen**

### **5.1 Agentschap Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)**

De agentschapsparagraaf is in deze suppletoire begroting niet opgenomen. Op basis van de Rijksbegrotingsvoorschriften 2025 wordt een agentschapsparagraaf opgesteld indien de realisatie cumulatief 5% of cumulatief € 20 mln. afwijkt van de begroting. Dit is niet het geval.

## **6 Begrotingsfonds**

### **6.1 Diergezondheidsfonds**

Er zijn bij het Diergezondheidsfonds geen wijzigingen in de begroting ten opzichte van de stand bij 1e suppletoire begroting.